

..... Σ Η Μ Α

Ο.- θα ἀκούσετε τῇ λαογραφικῇ ἐκπομπῇ τοῦ σταθμοῦ μας " Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι ", πού γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ συνεργάτης μας Στάθης Εὐσταθιάδης.

Μουσικὴ ἐπιμέλεια Ἡρακλῆ Κοκοζίδη.

..... τὸ σῆμα σβῆνει

Ο.- Ἡ Κίτσα Ἀρβανιτοπούλου καί ἡ μητέρα της Ἀναστασία Ἀρβανιτοπούλου, πού μένουν ἐδῶ στὴ Θεσ/νίκη, μᾶς προσφέρουν πιά τακτικὴ συνεργασία. Στὸ γράμμα, πού μᾶς ἔστειλαν αὐτὴ τῇ φορᾷ, μᾶς γράφουν πολὺ ὥραϊα δι-
στιχα τῆς ξενιτειᾶς καί τῆς ἀγάπης. Τὰ τραγούδια αὐτὰ εἶναι παραδοσια-
κά. Ἀνήκουν στὴν περιοχὴ Ματσούρας καί συγκεκριμένα στὸ χωριὸ Καπί-
κιο. Τὸ χωριὸ αὐτὸ εἶναι γνωστὸ γιὰ τὸ ἐξαιρετικὸ τοῦ κλίμα. Ἡ φύση
ἐδῶ εἶναι ἕνας ἀληθινὸς Παράδεισος. Κάθε χρόνο τὸ καλιναῖρι πλούσιες
οἰκογένειες ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα παραθέριζαν στὸ Καπί-Κιο καί περνοῦ-
σαν ἔτσι μερικoὺς μῆνες τόσο εὐχάριστα. Καί ἀνάμεσα στίς διάφορες ἀπο-
λαύσεις οἱ ἐπισκέπτες αὐτοὶ ἀπολάμβαναν καί τὰ ὁλόγλυκα τραγούδια τοῦ
τόπου.

Ἄς δοῦμε μερικὰ διστίχα τοῦ χωρισμοῦ. Στὸ Καπί-κιο ὁ νέος, μετὰ
τὴν παντρεῖά του, ὕστερα ἀπὸ καινὰ δυὸ μῆνες, ἔπαιρνε τὸ δρόμο γιὰ τὴν
ξενιτειά. Τὸ μεγαλύτερο πόνος δοκίμαζε ἡ νεαρὴ νύφη, πού πρὶν καλὰ-καλὰ
τόν δεῖ, τόν ἔχανε ἀπ' τὰ χέρια της, ἄγνωστο γιὰ πόσα χρόνια. Ἦταν δύ-
σκολη ἡ ζωὴ στὰ μέρη ἐκεῖνα καί ἡ ξενιτειά ἦταν ἐπιταγὴ τῆς ἀνάγκης.

Καθὼς βεβαιώνει ἡ Ἀναστασία Ἀρβανιτοπούλου, πού κατάγεται ἀπὸ
τὸ Καπί-κιο, τὰ διστίχα, πού θά ἀκούσετε σέ λίγο, τὰ ἔγραψε κάποιος
λαϊκὸς ποιητής, ὁ ὁποῖος ἀντελήφθηκε τὸ θρῆνο καί τὰ κλάματα τῆς νυ-
φούλας, πού ἀποχωριζόταν τὸν ἄντρα της. Οἱ θρῆνοι αὐτοὶ καί τὰ κλάματα
γίνονταν βέβαια κρυφὰ ἀπ' τὰ πεθερικά, γιατί ἦταν ντροπὴ νὰ κλαίῃ ἡ
νύφη γιὰ τὸν ἄντρα της. Εἶναι ὅμως ἀπόλυτα βέβαιο, πὼς τὸν πόνος τῆς
νύφης αὐτῆς τὸν ἔγραψε ἄλλος ποιητής; Γιατί δέν τὸν ἔγραψε ἡ ἴδια,
ὅπου σιγά-σιγά ἀπὸ στόμα σέ στόμα ἔγινε γνωστός σ' ὅλους, ἔγινε πιά
τραγούδι τοῦ λαοῦ.

..... Λ Υ Ρ Α

"Ονταν ἐπαρεξέγνα σε καί ἐκλαιγα κι' ἐπέγνα,
ἀς σὴν ἐγάπη σ' τό πολλά, τὴν ἐντροπὴν κι' ἐτέρνα.

Κρύβεται ἓνας τέτοιος πόνος; Ζῆς μονάχα δυό μῆνες μέ τὸν ἄντρα
σου κι' ἔπειτα σοῦ φεύγει γιὰ τό ἄγνωστο.

"Ονταν ἐπαρεξέγνα σε κι' ἐκλώστα ὀπίσ' καί ἔρθα,
ἢ μαχαλά ἐσκέμηεν καί τ' ἀνθρώπ' ῥε πά ἐγρέθα.

Σέ ξεπροβόδισα, ἀγαπημένε μου, κι' ὅταν σέ ἀποχωρίστηκα καί γύρισα
πίσω, τί νά δῶ; Ἡ γειτονιά μας μοῦ φάνηκε τόσο ἀσχημη. Οἱ δρόμοι, τὰ
σοκάκια, τὰ δέντρα, ὅλα σέ θρηνοῦσαν καί οἱ ἄνθρωποι, θαρρεῖς, καί ἄλ-
λαξαν ὄψη, μέ ἀγρίους ἔμοιαζαν.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ο.- Καί ὕστερα ἀπὸ τὸν πρῶτο σπαραγμὸ της, ἡ νιδόνυφη κόρη, ζεῖ μονάχα μέ
τὸν ἑαυτὸ της. Παραπονιέται ~~ἀπὸ~~ ^{πρὸς} τὴ σιληρὴ μοῖρα καί ἀναθεματίζει τό
καράβι, πού τὸν πῆρε.

..... Λ Υ Ρ Α

'Ανάθεμα καί τό καῖνι καί τό παπὸρ' ντ' ἐσέβες,
γιαβρόπο μ' ἐπεμάκρυνες κι' ἀπ' ἐμέν ἐπιδέβες.

Τρισηκταταραμένο καῖνι, πού μοῦ τὸν ἀπομάκρυνες τόσο. Σέ ποιὸν τόπο,
ἄρα γε, τὸν ἔρριξες; θά γυρίση γρήγορα, ποιὸς ξέρει;

Γράμμαν γράφω καί στείλω σε, τσιζὶν ἀρίν-ἀρίν -ι,
ἢ ξενιτειά σ' ὀλίγον ἔν, ἀρωθυμιά σ' βαρύν ἔν.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ο.- 'Ακοῦστε τώρα ὁμορφα δίστιχα τῆς ἀγάπης.

"Οταν ἡ κόρη εἶναι πολὺ ὁμορφη, θά ~~βάλλῃ σέ ἔρωτα~~ ^{ἀπὸ ἐρωτευομένη} πολλά παλλη-
κάρια τοῦ χωριοῦ. Κι' ἂν οἱ νύχτες εἶναι ἀνταριασμένες, κι' ἂν ὁ οὐρα-
νὸς βροντᾷ κι' ἀστράφτη, τὰ ἐρωτοχτυπημένα παλληκάρια θά γυροφέρνουν
γύρω ἀπὸ τό σπῖτι της. Μὰ ἡ κόρη γιὰ ἓνα μοχάχα παλληκάρι νοιάζεται.
Εἶναι τό παλληκάρι, πού τῆς λέει τὸν ἔρωτά του μέ τραγούδι.

..... Λ Υ Ρ Α

'Ο οὐρανὸν καί ἡ θάλασσα φυσοῦν καί ἀνταρεῦνε,
μεσανυχτὶ σὴν πόρτα σου ἡ χώρα ντ' ἀραεῦνε;

Μέχρι πότε, ἐπὶ τέλους, ἀγαπημένη μου, θά ἔχω τό φόβο, μή σέ παρασύ-
ρουν ἄλλοι; Ἐλα νά χαροῦμε τὴ ζωὴ μας. Εἶναι τόσο ὁμορφος τοῦτος
ὁ κόσμος.

Ὁ οὐρανὸν κι' ἡ θάλασσα, ἡ γῆ κι' ὅλα τὰ πάντα,
κορτσόπον ἔλ' ἄς χαίρουμες, πασι θά ζοῦμε πάντα;

..... Λ Υ Ρ Α-ΤΡΑΓΟΥΔΙ.....

Ο.- Στὸ ἀνδρόλουθο δίστιχο ἡ κόρη δείχνεται σὰν ἓνα αἶνιγμα.

..... Λ Υ Ρ Α
.....

Τερῶ γ' ἄτο σὸν πρόσωπον κι' ἄτ' οὕτως τὸ χῶμα,
κι' ἐπόρεσα νὰ ἐγροικῶ τὴν κάρδιαν ἀτς ἀνδρῶν.

Σὰν τί νὰ κρύβῃ ἡ καρδιά σου, χαμηλοβλεποῦσα; Σὲ κοιτῶ στὸ πρόσωπο
κι' ἐσὺ τὸ χῶμα βλέπεις. Μὲ τρέλλανε τὸ νάζι σου, πές μου, ἐπὶ τέλους,
ξεκάνθαρα τὸ ν α ἰ.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ
.....

Ο.- Ἡ Ἀναστασία Ἀρβανιτοπούλου, πού ἡ γερή της μνήμη σώζει πολλὰ τραγού-
δια τῆς πατρίδος της, μᾶς ἔστειλε κι' ἓνα εὐθυμο, πού ἀναφέρεται σ' ἓνα ἔρω-
τευμένο νέο, πού ἡ ἄσωτη ζωὴ του, τὰ μεθύσια καὶ τὰ γλέντια, τὸν ἔκα-
ναν ἀντιπαθητικὸ στὰ κορίτσια. Θέλει τώρα νὰ παντρευτῇ, μὰ καμμιά κοπέλ-
λα δὲν τὸν προσέχει, καμμιά προξενίτρα δὲν ἐνδιαφέρεται γι' αὐτόν.

..... Λ Υ Ρ Α
.....

Τὴν Τραπεζοῦνταν ἐγύρτσα, τ' ἐννέα μαχαλάδες,
καὶ γιὰ τ' ἐμέν κι' εὐρέθανε πουθεν προξενιτάδες.
Εἷνας πᾶ ἓν σὸν πόζ -τεπέν, τ' ὄνομαν ἀτς Ἀπτάβα,
ἀτέ πᾶ πετσιαρεῦ' ἄτα, ταμάμ προξενιτάβα.

Γιὰ τὴν προξενίτρα αὐτὴ λέχτηριαν πολλὰ. Ἦταν γνωστὴ σ' ὅλη τὴν πε-
ριφέρειαν τῆς Τραπεζοῦντας. Προσέφευγαν σ' αὐτὴν πολλοὶ νέοι, πού ἔβαζαν
στὸ μάτι μιὰ κόρη, πού γιὰ διαφόρους λόγους ^{ἔφερεν ἀντίδοτο} ~~ἔφερεν ἀντίδοτο~~. Ἡ προξε-
νίτρα αὐτὴ σχεδὸν πάντα τὰ κατὰφερνε. Ἦταν καταφερτωῦ, γι' αὐτό καὶ
τὴν βγάλαν τὸ ὄνομα Ἀπτάβα, πού σημαίνει ἐπιτήδεια στὰ προξενικά ζητή-
ματα.

Παρακαλῶ σε, Ἀπτάβα, προξένα με κορίτσιν,
ἄς ἓν ὀλίγον ἔμορφον, ἄς ἔχ' κι' ἓναν ὀσπίτιν.

Ὁ ἄσωτος, πού τὰ ἔφαγε ὅλα, ζητάει τώρα, νὰ βρῇ κορίτσι μὲ σπίτι. Ἡ
συμπεριφορὰ του ἀποτελεῖ παραφωμία πέρα γιὰ πέρα στὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς,
πού κυλοῦσε ἀλλιῶτικα, ὅπου ὁ ἔρωτας δὲν ἀποτελοῦσε σὲ καμμιά περίπτω-
ση ἀντικείμενο παζαρέματος.

Καὶ τὸ τραγούδι συνεχίζεται κωμικά, μὲ τὴν ἐπίπληξη τῆς προξενί-
τρας, πού κάνει στὸ νέο.

